

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проекту Закону України

«Про внесення змін до статті 198 Податкового кодексу України щодо уточнення деяких положень стосовно реалізації права на отримання податкового кредиту»

1. Обґрунтування необхідності прийняття законопроекту

Відповідно до підпункту 14.1.36 пункту 14.1 статті 14 Податкового кодексу України господарська діяльність діяльність особи, що пов'язана з виробництвом (виготовленням) та/або реалізацією товарів, виконанням робіт, наданням послуг, спрямована на отримання доходу і проводиться такою особою самостійно та/або через свої відокремлені підрозділи, а також через будь-яку іншу особу, що діє на користь першої особи, зокрема за договорами комісії, доручення та агентськими договорами.

За приписами пункту 44.1 статті 44 Податкового кодексу України для цілей оподаткування платники податків зобов'язані вести облік доходів, витрат та інших показників, пов'язаних з визначенням об'єктів оподаткування та/або податкових зобов'язань, на підставі первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку, фінансової звітності, інших документів, пов'язаних з обчисленням і сплатою податків і зборів, ведення яких передбачено законодавством.

Платникам податків забороняється формування показників податкової звітності, митних декларацій на підставі даних, не підтверджених документами, що визначені абзацом першим цього пункту.

Пунктом 198.1 статті 198 Податкового кодексу України передбачено, що до податкового кредиту відносяться суми податку, сплачені/нараховані у разі здійснення операцій з придбання або виготовлення товарів та послуг.

Згідно з пунктом 198.3 статті 198 Податкового кодексу України податковий кредит звітного періоду визначається виходячи з договірної (контрактної) вартості товарів/послуг та складається із сум податків, нарахованих (сплачених) платником податку за ставкою, встановленою пунктом 193.1 статті 193 цього Кодексу, протягом такого звітного періоду у зв'язку з придбанням або виготовленням товарів та наданням послуг.

Не відносяться до податкового кредиту суми податку, сплаченого (нарахованого) у зв'язку з придбанням товарів/послуг, не підтверджені зареєстрованими в Єдиному реєстрі податкових накладних податковими накладними/розрахунками коригування до таких податкових накладних чи не підтверджені митними деклараціями (тимчасовими, додатковими та іншими видами митних декларацій, за якими сплачуються суми податку до бюджету при ввезенні товарів на митну територію України), іншими документами, передбаченими пунктом 201.11 статті 201 цього Кодексу.

У разі коли на момент перевірки платника податку контролюючим органом суми податку, попередньо включені до складу податкового кредиту, залишаються не підтвердженими зазначеними у абзаці першому цього пункту документами, платник податку несе відповідальність відповідно до цього Кодексу (пункт 198.6 статті 198 Податкового кодексу України).

За приписами статті 1 Закону України «Про бухгалтерській облік та фінансову звітність в Україні» господарська операція дія або подія, яка викликає зміни в структурі активів та зобов'язань, власному капіталі підприємства; первинний документ документ, який містить відомості про господарську операцію.

Відповідно до частини першої статті 9 Закону України «Про бухгалтерській облік та фінансову звітність в Україні» підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій є первинні документи. Для контролю та впорядкування оброблення даних на підставі первинних документів можуть складатися зведені облікові документи.

Таким чином, правові наслідки у вигляді виникнення у покупця права на формування податкового кредиту виникають за наявності сукупності таких обставин та підстав, зокрема: фактичного (реального) здійснення оподатковуваних операцій; документального підтвердження реального здійснення господарських операцій сукупністю юридично значимих (дійсних) первинних та інших документів, які зазвичай супроводжують операції певного виду; наявності у сторін спеціальної податкової правосуб'єктності; наявності у покупця належним чином складеної податкової накладної; наявності ділової мети, розумних економічних причин для здійснення господарської операції.

Разом з тим, наявність формально оформлених (складених) первинних документів та/або сплати грошових коштів не може слугувати підставою для формування даних податкового обліку за відсутності факту придбання відповідного активу.

У зв'язку з цим Верховний Суд України у постанові від 02 липня 2025 року по справі № 160/9737/24 висловлює правовий висновок про те, що «норми Податкового кодексу України, зокрема пункт 198.5 статті 198, не містять положень, які б встановлювали залежність виникнення податкових зобов'язань із податку на додану вартість від наявності чи відсутності залишків незавершеного виробництва на рахунку. Відсутність показників щодо залишків незавершеного виробництва в бухгалтерському обліку станом на кінець звітного року не може бути підставою для відмови у формуванні податкового кредиту або для висновку про здійснення діяльності поза межами господарської діяльності. Відсутність таких залишків у бухгалтерському обліку не є підставою для автоматичного застосування податкових наслідків, передбачених зазначеною нормою, оскільки Податковий кодекс України визначає інші юридично значимі обставини для виникнення відповідного обов'язку.».

Враховуючи вищевикладене, спираючись на правову позицію Верховного Суду України, доцільно уточнити положення податкового законодавства щодо реалізації права на отримання податкового кредиту.

2. Мета та завдання прийняття законопроекту

Метою законопроекту є забезпечення реалізації права на отримання податкового кредиту.

3. Загальна характеристика та основні положення законопроекту

Проектом закону пропонується внести зміни до пункту 198.5. статті 198 Податкового кодексу України, якими передбачається уточнити, що відсутність

показників щодо залишків незавершеного виробництва товарів в бухгалтерському обліку станом на кінець звітної року не може бути підставою для відмови у формуванні податкового кредиту або для висновку про здійснення діяльності поза межами господарської діяльності.

4. Стан нормативно-правової бази у даній сфері правового регулювання

У відповідній сфері правового регулювання діють Конституція України, Податковий кодекс України.

5. Фінансово – економічне обґрунтування

Реалізація законопроекту не потребуватиме додаткових видатків з Державного бюджету України.

6. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття законопроекту

Прийняття законопроекту забезпечить реалізацію права на отримання податкового кредиту

Народний депутат України

Валерій ГНАТЕНКО

